

BELEIDSKADER LOGOS ONDERWIJS AAN MEER- EN HOOGBEGAAFDEN

Versie: Definitief

Concept in DO: 09-07-2020 Vastgesteld door CvB: 09-07-2020

1. Aanleiding

LOGOS-scholen maken binnen de context van passend onderwijs werk van het focuspunt 'gepersonaliseerd leren' uit het Koersplan. Dit betekent, dat zij hun onderwijs afstemmen op leer- en onderwijsbehoeften van leerlingen. Scholen werken via het samenwerkingsverband Driegang samen om dit te bereiken. Gezamenlijk is onderkend dat binnen passend onderwijs alle leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ondersteuning nodig hebben, dus ook de doelgroep van meer- en hoogbegaafde leerlingen.

Scholen binnen Driegang hebben afgesproken (2017) dat specifieke onderwijsbehoeften voor meer- en hoogbegaafde leerlingen (MB/HB) valt binnen de zgn. 'basisondersteuning'.

Om scholen te helpen zich hierop voor te bereiden heeft Driegang een scholingstraject gefaciliteerd. Op basis van een vragenlijst die door Driegang (2020) is uitgezet om het effect van de gevolgde scholing te peilen, valt de conclusie te trekken dat (nog) niet alle LOGOS-scholen aan de kwaliteit zoals bedoeld in de basisondersteuning voldoen. Tegelijkertijd geeft een aantal scholen aan dat zij hun onderwijs aan begaafde leerlingen verder willen ontwikkelen dan het niveau van de basisondersteuning.

Om scholen te ondersteunen bij het voldoen aan de basisondersteuning en/of te helpen bij de profilering is een LOGOS-beleidskader opgesteld. Dit beleidskader versterkt enerzijds de aansturing en anderzijds de ontwikkeling van MB/HB beleid op de scholen. Ook scholen die zich gericht willen profileren als scholen die op gebied van MB/HB meer bieden dan alleen basisondersteuning worden via dit beleidskader geholpen verdere schoolspecifieke invulling te geven.

2. Beleid

Uitgangspunten bij het LOGOS beleidskader m.b.t. MB/HB onderwijs:

- Voor de LOGOS-scholen geldt: 'samen waar het kan, specifiek waar het moet' .
- De school realiseert *tenminste* het door Driegang geformuleerd niveau voor de basisondersteuning, d.w.z. het onderwijs voldoet aan beschrijving niveau III en delen van IV, zoals verwoord in het Novilo onderzoek (2017), waarbij niveau IV (geheel) en V gewenst zijn zie [Novilo niveau indeling](#).
- De school beschrijft bovenop het niveau van de basisondersteuning het eigen ambitieniveau passend bij de schoolspecifieke situatie en onderwijskundige keuzes binnen het focuspunt Gepersonaliseerd leren - *Elke school eigen 'klank, kleur, en kwaliteit'*.
- De school met een gemiddeld beter scorende leerlingpopulatie profileert zich op MB/HB gebied. De school formuleert boven op de basisondersteuning ambities die zij wil realiseren in niveau IV en V. Daarmee ontwikkelt ze expertise en biedt ondersteuning aan andere LOGOS-scholen (focuspunt SLIG).
- De school beschrijft in een daarvoor aangereikt format schoolspecifiek beleid m.b.t. MB/HB onderwijs.
- In het schoolspecifieke beleid, wordt ook de bandbreedte geduid van wat de school aan kan; specifieke zorg, bijvoorbeeld in het geval van Twice Exceptionals (zie ook paragraaf 3), kan worden doorverwezen naar Driegang (dan wel naar andere externe deskundigen).
- De school werkt met een interne MB/HB deskundige (de MB/HB specialist). Deze beschikt over specialistische kennis, coördineert het MB/HB onderwijs en begeleidt leraren en leerlingen. In het geval de school werkt met een 'plusgroep' (in welke vorm dan ook), geeft de specialist ook les in deze groep. Zolang nog geen specialist op school beschikbaar is, valt de coördinatie van MB/HB onder verantwoordelijkheid van de IB'er.

3. Definities, uitgangspunten, doelen

LOGOS hanteert in dit beleidskader de volgende definities, uitgangspunten en doelen:

(Hoog)begaafdheid:

LOGOS vindt kinderen hoogbegaafd als zij een intelligentiequotiënt (IQ) hebben van + 130. Bij een IQ tussen de 115–130 is sprake van meerbegaafde leerlingen.

Doelgroep:

LOGOS definieert de doelgroep bewust breder dan alleen leerlingen waarbij op basis van onderzoek is vastgesteld dat ze hoogbegaafd zijn. Het gaat juist om de bredere groep van cognitief getalenteerde (begaafde) leerlingen die een passend onderwijsaanbod nodig hebben en steeds in voldoende mate uitgedaagd horen te worden.

De prestaties van een leerling hangen niet alleen af van het IQ, maar ook van de manier van leren (o.a. executieve functies) en persoonlijkheidsfactoren. Het is aan de school te bepalen hoe deze de eigen doelgroep wil formuleren en welke criteria ze daarbij hanteert.

Theoretisch kader:

Als onderlegger bij het LOGOS-beleid is een theoretisch kader opgesteld op basis waarvan stichtings- en schoolbeleid verder wordt ontwikkeld: [Beleid MB/HB Theoretisch kader](#).

Twice exceptionals:

De groep leerlingen die én hoogbegaafd is én kampt met een leer- en/of ontwikkelingsprobleem, de zogenaamde 'twice exceptionals', verdient nadrukkelijk zorg en aandacht. De leerlingen van deze groep hebben vaak zeer specifieke ondersteuningsbehoeften.

Voor hoogbegaafde leerlingen (7 t/m 12 jaar) met gedragsproblematiek, waarbij de ontwikkeling in gevaar dreigt te komen (of is), heeft Driegang de zgn. HB Plusgroep ingericht. Zie [Driegang HB Plusgroep](#).

Voor hoogbegaafde leerlingen (7 t/m 12 jaar) met internaliserend en/of externaliserend gedrag, waarbij de ontwikkeling in gevaar dreigt te komen (of is), heeft Driegang de Topgroep gedrag ingericht. Zie [Driegang Topgroep gedrag](#).

Voor beide voorzieningen wordt een arrangement voor de duur van 6 maanden afgegeven. De insteek is dat school, ouders en leerlingen de intentie hebben volledig terug te keren naar de school van herkomst, dan wel dat er een goed alternatief (bijvoorbeeld een andere gespecialiseerde HB school) voorhanden is.

Uitgangspunten m.b.t. de leraar:

De LOGOS leraar kan:

- kinderen die meer- of hoogbegaafd zijn signaleren;
- kinderen die meer- of hoogbegaafd zijn een passend regulier aanbod bieden d.m.v. compacten en verrijken;
- kinderen die meer- of hoogbegaafd zijn een passend verdiepend aanbod bieden (het liefst binnen de groep, maar dit kan ook binnen een plusgroep op schoolniveau worden aangeboden);
- zijn didactische en pedagogische vaardigheden zó inzetten dat de leerling op sociaal-emotioneel gebied zich verder kan ontwikkelen en zich geaccepteerd weet in de groep.

Competenties m.b.t. de leraar:

Onderwijs geven aan MB/HB leerlingen vraagt kennis, kunde en attitude van de LOGOS-leraar.

Hij/zij:

- heeft een up to date overzicht van 'alle betere' leerlingen;
- maakt gebruik van een groepsplan;
- zorgt ervoor dat de betere leerlingen bovenop het reguliere HGW aanbod een individuele weektaak krijgen, afgestemd op het eigen niveau van de leerlingen;
- is in staat doeltreffend te compacten (eventueel op basis van pré-toetsen);
- maakt gebruik van differentiatie in instructie met een verlengde en een verkorte instructie waarbij de leerling de keuze heeft om de instructie niet te volgen;
- is alert op onderpresteerders;
- heeft zicht op leerlingen die op onderdelen meer aankunnen (partieel meerkunners);
- begeleidt de betere leerlingen adequaat op hiaten;
- besteedt expliciet aandacht aan geheugenvaardigheden en executieve functies;
- heeft aandacht voor het ontwikkelen van een growth mindset bij de leerlingen;
- heeft expliciet aandacht voor zelfstandig werken, coöperatieve werkvormen en motivatie.

Doelen:

Door het inzetten van deze competenties bereikt de leraar dat:

- de leerlingen goed in hun vel zitten: *Leerlingen zijn blij en gaan met plezier naar school toe. Dit betekent niet dat ze alles leuk vinden, maar dat ze een positief beeld hebben van zichzelf, van school en hun plek daarin. Juist deze doelgroep is hierin kwetsbaar.*
- de leerlingen productief zijn: *Leerlingen presteren op een niveau dat bij hun cognitieve, sociale en emotionele capaciteiten hoort. Ze zijn zich bewust van hun talenten en hoe die in te zetten. Ze zijn in staat om met frustraties en uitdagende stof om te gaan. Ze zijn voorbereid op de eisen die op het voortgezet onderwijs aan hen gesteld worden.*
- de leerlingen de kerndoelen behalen: *Leerlingen hebben een goede beheersing van de stof die in de kerndoelen omschreven staat. We proberen binnen rede alle leerlingen dit in de gebruikelijke 8 jaar af te laten ronden. De leerlingen zijn goed voorbereid op de inhoud waar het voortgezet onderwijs op verder gaat.*

Plusdoelen:

- De plusdoelen zijn gericht op het aanleren van vaardigheden bij leerlingen. De belangrijkste vaardigheden zijn: jezelf motiveren, omgaan met je overtuigingen, je geheugen gebruiken, zelfstandig werken, samenwerken, omgaan met frustraties, het opsporen en oplossen van hiaten.
- Deze plusdoelen realiseren we met behulp van de inzet van 'plusmateriaal' dat scholen selecteren als middel om de bovenstaande vaardigheids-plus-doelen te bereiken.

4. Uitwerking

In maart 2020 hebben de scholen een vragenlijst ingevuld om zicht te krijgen op de huidige stand van zaken en de ontwikkeling die ze vanaf 2017 hebben doorgemaakt. De bevindingen hiervan zijn samengevat in het bijgaande Memo [Rode draad vragenlijst 2020 MB/HB](#).

Als conclusie uit de vragenlijst kan gesteld worden dat nog niet alle LOGOS-scholen de Driegang doelstelling voor 2020 hebben bereikt volgens de beschrijving van Novilo. Daarmee is de basisondersteuning nog niet op orde. Ook de gewenste profilering is nog niet gerealiseerd.

Scholen hebben het aangeboden scholingsprogramma gevolgd en dat heeft ze op weg geholpen. Een -op maat gemaakt- vervolg is nodig om op het gewenste niveau van de basisondersteuning en de gewenste profilering te komen.

De route naar een gewenst vervolg, kent de volgende fasering:

1. de basis op orde krijgen; *wat hebben de scholen die nog niet zover zijn nodig om dit op orde te krijgen?*
2. verdieping/profilering; *wat doet de school extra in niveau IV en eventueel V volgens de beschrijving van Novilo?*
3. plusvoorziening; *op welke wijze kunnen scholen een plusvoorziening organiseren?*

Bovenschoolse plusvoorziening:

Op de vragenlijst hebben zeven van de elf scholen aangegeven dat een bovenschoolse plusvoorziening wenselijk zou zijn. Denkrichting daarbij is om op termijn te komen tot drie voorzieningen in respectievelijk Gorinchem, Leerdam en West Betuwe.

Hierbij is echter van belang dat eerst op alle scholen de basis op orde is. Passend onderwijs aan meer- en hoogbegaafde kinderen vindt in eerste instantie altijd plaats in de eigen groep. Daarbovenop kan een plusklas, in welke vorm dan ook, zonder meer van toegevoegde waarde zijn. De ambitie is dat iedere LOGOS-school, op welke wijze dan ook, op termijn kan beschikken over een plusvoorziening. Samenwerking binnen Driegang hoort daarbij tot de mogelijkheden.

MB/HB beleid op schoolniveau:

Een LOGOS-school heeft schoolspecifiek beleid geformuleerd m.b.t. het onderwijs aan meer- of hoogbegaafde kinderen. Dit schoolbeleid is afgestemd op het LOGOS-beleidskader.

In het beleidsdocument op schoolniveau is o.a. vastgelegd:

- de definitie van de doelgroep;
- de wijze van signaleren en diagnosticeren (+ welk instrumentarium wordt gebruikt);
- de onderwijshoud; daarbij moeten o.a. afspraken worden vastgelegd omtrent compacten, verrijken en verdiepen, dus de wijze waarop er convergent wordt gedifferentieerd;
- criteria waarop toch gekozen kan worden voor versnelling en dus voor vervroegde doorstroming naar het VO;
- inzet van het benodigde (plus)materiaal;
- welke competenties de leraren (tenminste) nodig hebben ;
- welke taken er door de specialist(en) worden uitgevoerd en hoe deze worden gefaciliteerd.

Het beleid op schoolniveau wordt beschreven aan de hand van het [Format MB/HB beleid schoolniveau](#)

V.w.b. de praktische invulling wordt in groepsplannen en -overzichten duidelijk gemaakt op welke wijze op school- en groepsniveau invulling wordt gegeven aan het onderwijs aan de doelgroep.

HB specialisten:

Een LOGOS-school beschikt over over één of meer -geschoolde- HB specialisten.

De specialisten binnen de LOGOS-scholen dragen in ieder geval zorg voor:

- coördinatie van MB/HB beleid op schoolniveau
- begeleiding van leraren;
- begeleiding in de groep;
- advisering m.b.t. het aanbod;
- lesgeven aan de plusgroep;
- kennis van specifieke plusmaterialen (t.b.v. verdieping, verrijking);
- beheer van het handelingsprotocol;
- kennisoverdracht aan het team;
- kennisdeling binnen en buiten LOGOS (SLIG middels PLG, netwerken of intervisie);

De verdere invulling van de taken en de bijbehorende facilitering krijgt schoolspecifiek vorm.

Bijgevoegd een overzicht van de HB specialisten zoals die op dit moment op de scholen aanwezig zijn met de taken en activiteiten waar ze zich mee bezig houden:

[Overzicht HB specialisten met taken/activiteiten](#)

Instrumentarium:

Iedere school werkt met een instrument waarmee de leerlingen uit de doelgroep in beeld worden gebracht. Binnen LOGOS is het standaardinstrument het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH) dat op maat van de behoefte kan worden ingezet. Een keuze voor een ander instrument gaat op basis van beredeneerd afwijken.

Extern specialist t.b.v. begeleiding:

Bij het op maat vormgeven van het vervolgtraject maakt de school gebruik van de inzet van een externe specialist die de behoefte in kaart brengt m.b.t. tot het voldoen aan de basisondersteuning en/of m.b.t. de behoefte om te profileren.

We hebben hieromtrent afspraken gemaakt met René Lous van het TalentenLab. Hij gaat met de directeuren interviews afnemen om te bepalen waar de school staat en wat er nog nodig is om aan de basisondersteuning te voldoen, dan wel om verdere ambitie waar te maken. Hierbij zal als instrument gebruik gemaakt worden van de zgn. 'HB-ladder' en dit zal per school leiden tot een advies op maat voor het vervolgtraject dat uitloopt op een beleidsdocument op schoolniveau.

5. Tijdpad

Actie:	Door:	Afgerond uiterlijk:
Bovenschools beleidskader	Staf	Eind schooljaar 2019-2020
Afstemmen vervolgtraject	CvB / Staf	Eind schooljaar 2019-2020
Voldoen aan de basisondersteuning / aanzet tot profilering	Externe begeleiding op maat	December 2020
Instrument beschikbaar	Specialist / IB-er	December 2020
Beleidsdocument school	Specialist / IB-er / Directie > Team	December 2020
Taakomschrijving specialist	Bovenschools	M.i.v. schooljaar 2020-2021
Benoemen specialist	Directie	M.i.v. schooljaar 2021-2022
Verdere profilering	Specialist / IB-er / Directie > Team	M.i.v. schooljaar 2021-2022
Begeleiding op maat	Externe specialist	M.i.v. schooljaar 2021-2022
Bovenschoolse plusklas	CvB / Staf / DO	M.i.v. schooljaar 2022-2023